

Boekbespreking.

H. LAUFENBERG und FRITZ WOLFFHEIM.
Nation und Arbeiterklasse. Hamburg,
Ende Juli 1920.

De kracht van de agitatie van Laufenberg en Wolffheim ligt in deze groote waarheid, die zij steeds naar voren brengen en uitroepen: de strijd van het proletariaat tegen het kapitaal is nu in de eerste plaats een strijd tegen het Ententekapitaal, dat de wereld beheerscht. Daarom beteekent de revolutie van het Duitsche proletariaat tegen het kapitaal oorlog met de Entente. Hun zwakheid ligt in het geloof, dat deze strijd door alle klassen van het Duitsche volk, die alle door de overwinnaars in ellende gestort en vertrapt werden, gemeenschappelijk gevoerd kan worden, onder leiding van het proletariaat als heerschende klasse. Hun invloed op het proletariaat berust op hun propaganda voor een proletarische organisatie, het radenstelsel, naar het voorbeeld van de Russische Sovjets, dat de door leidersklieken en bureaucraten beheerschte oude organisaties zal vervangen. Het gevaar van deze invloed ligt in de nationalistische ideologie, die zij met deze organisatie verbinden. Terwijl hun organisatie-opvattingen in de vroegere geschriften, zooals „Was heisst Sozialisierung“ en „Arbeiterklasse und Staatsgewalt“ op den voorgrond treden, geeft de onlangs verschenen brochure „Nation und Arbeiterklasse“ een korte uiteenzetting van hun nationale standpunt.

De theoretische grondgedachte omtrent het wezen van de „Nation“ is bij de beide Hamburger leiders dezelfde als die van de Oostenrijksche nationale marxisten Otto Bauer en Karl Renner. Zij beschouwen de naties (de volken, wanneer men aan dit woord tenminste de streng wetenschappelijke betekenis hecht) als de natuurlijke eenheden, waaruit de menschheid is opgebouwd. Dit blijkt het duidelijkst uit de terminologie: „de strijd tusschen bourgeoisie en proletariaat gaat door de naties heen“, het kommunisme „heft de klassenscheiding binnen de naties op“, het einddoel is de samenvatting van de „klassenlooze volken tot een wereldkommune“. Dergelijke uitingen zijn evenzoo in het groote werk van Otto Bauer te vinden.

De burgerlijke klasse heeft wel getracht, de naties te organiseeren in de staten, de nationale staten; maar door haar kapitalistische winst- en machtbelangen kon dit maar gedeeltelijk gelukken; overal vindt men stukken van volken en geheele volken, die door een vreemde staatsmacht beheerscht worden. In een kort overzicht van de Deutsche geschiedenis laat Laufenberg zien, dat het Deutsche volk in dit opzicht bijzonder ongelukkig geweest is; ook de vorstenbond, „Deutsche rijk” genaamd, die in 1918 ineenzakte, was geen werkelijke vereeniging van het Deutsche volk tot een nationale eenheid. Deze nationale eenheid, de samenvatting van elk volk op grond van vrije zelfbeschikking, kan eerst door het kommuniste verwezenlijkt worden, dat de nationale zelfbeschikking van ieder volk in zijn program schrijft. Het doel van het kommuniste is de organisatie der natie tot een economische eenheid; de daartoe dienende organen zijn de arbeidersraden, de sovjets.

Het volkomen ideologische en onmarxistische van deze opvatting, die de geheele wereldhistorie van uit het gezichtspunt der „natie” beschouwt, hebben wij indertijd in een kritiek van Bauers werk en van de nationalistische taktiek der Oostenrijksche S. D. uiteengezet 1). De natie, het volk, is slechts de tijdelijke organisatorische eenheid, eerst opgekomen met de warenproduktie en geheel wortelend in de burgerlijke maatschappijvorm. Als ideologie, nationaal bewustzijn, leeft zij in de hoofden der burgerlijke klasse. Dat zij niet zoo in de praktijk verwezenlijkt wordt als de abstrakte ideologie van het nationale gevoel wenscht, heeft zij met andere burgerlijke abstrakties als b.v. het „recht” en de „vrijheid” gemeen, die wel sterk als idealen in de opgroeiende bourgeoisie leefden, maar evenmin in de praktijk tot werkelijkheid werden. En evenmin als wij zeggen, dat het kommuniste de verwerkelijking van die burgerlijke idealen brengt — wat een verwarrende aanpassing van het nieuwe betere inzicht aan ouderwetsch vooroordeel zou zijn — evenmin kunnen wij dat zeggen t. o. v. de verwerkelijking der nationale idealen. Wat het kommuniste brengt, is een hogere wereldorganisatie. De groote diepe oorzaken, niet slechts voor de nationale tegenstellingen, maar ook voor de nationale afzondering vallen dan weg; het verschil der naties wordt teruggebracht tot het verschil in taal, waardoor zij enkel hun betekenis houden als praktische groepeeringsvorm voor kultuurdoeleinden. Onder de grootere en kleinere organisaties waarin het kommuniste wereldvolk zich groepeerd: dorpen, fabrieken, steden, productie-eenheden, industriegebieden, bedrijfsgroepen, kul-

1) Klassenkampf und Nation, Reichenberg 1912.

tureele groepen, zijn de naar taal onderscheiden „naties” slechts een der vele vormen, met beperkte funkties. Zulke gemengde industriegebieden als Boven-Silezie, Teschen-Ostrau, het Saargebied, toonen nu reeds, hoe onmogelijk een organisatie der nieuwe wereld naar nationale gezichtspunten en grenzen is.

L. en W. beroepen zich voor hun kommunistisch nationalisme op Marx en Engels, die er van spraken, dat de revolutionaire arbeidersklasse zichzelf als „Nation” konstitueert, en de „Einheit der Nation” verwezenlijkt; maar het is duidelijk dat hier Nation enkel in den zin van volk, van totaliteit der in een staat wonende menschen gebruikt wordt, in tegenstelling tot de klassen, tot de burgerlijke regeeringen, tot de kommunen. Met meer recht kunnen zij zich op de vele nationale uitingen van vertegenwoordigers van Sovjet-Rusland beroepen; waarbij echter te bedenken is, dat deze in een land, waar de bourgeoisie vernietigd is en een eigenlijke nationaal-burgerlijke traditie niet aanwezig was, op verre na niet zooveel kwaad kunnen doen als in Duitschland.

Het kommunistisch programpunt daarentegen: zelfbeschikkingsrecht van alle volken, waarop zij zich ook beroepen, heeft niets met een nationale theorie te maken, daar het niet anders dan de verwerping van alle nationale onderdrukking uitspreekt; het dient voor de overgangstijd, waarin de nationale traditie uit de afgelopen periode nog sterk is.

Het is hier voldoende, op de onjuistheid van de theorie te wijzen, die als rechtvaardiging voor een verkeerde praktijk moet dienen. Het verkeerde en gevaarlijke van beide ligt daarin, dat men door op een burgerlijke traditie te steunen, om snel macht te winnen, deze traditie zóó versterkt in de massa's dat hun klaar kommunistisch inzicht verduisterd wordt, zoodat men verder van het doel afraakt. Door deze leer van de nationale eenheid tegen de Entente wordt aanknooping mogelijk bij de desperado's van de militaire kaste — die in een nieuwe oorlog een nieuw bestaan voorzien en zich van het begeleidend kommunistische niet veel aantrekken — terwijl de kracht van het proletariaat door de nationale ideologie, die het vijandig tegenover het Ententeproletariaat stelt en het geestelijk verzwakt, in hooge mate gebroken wordt.

A. P.